

ducantem nemo spernit, manducantem nemo iudicat: qui infirmus est, olus manducat. Multi tamen firmi propter infirmos idem faciunt: multis non est caussa ista faciendi, sed quod villore victu vivere placet, minimeque sumtuoso corporis sustentaculo atatem tranquillissimam ducere. *Omnia enim mihi licita sunt*, inquit, *sed ego non redigar sub potestate ullius*. Ita multi neque vescuntur carnibus, neque tamen eas immundas superstitiosè putant. Itaque iidem ipsi, qui sani temperant, si ratio valetudinis cogat, ægroti sine ulla formidine accipiunt. Multi vinum non bibunt, nec tamen a eo se coinquinari arbitrantur: nam & quibusdam languidioribus, & prorsus omnibus qui sine illo nequeunt salutem corporis obtinere, humanissimè ac modestissimè præberi faciunt. Et stultè nonnullos recusantes, fraternè admonent, ne vana superstitione debiliores citiùs quàm sanctiores fiant. Legunt eis Apostolum discipulo præcipientem, ut aliquantum vini sumat propter frequentes infirmitates suas. Ita pietatem sedulò exercent: corporis verò exercitationem, ut ait idem Apostolus, ad exiguum tempus pertinere noverunt.

1. Cor. 6.
12.

1. Tim. 5.
23.

1. Tim. 4. 8.

73. Continent se igitur ii qui possunt, qui tamen sunt innumerabiles, & à carnibus & à vino duas ob causas: vel propter fratrum imbecillitatem, vel propter suam libertatem. Caritas præcipuè custoditur; caritati vic-

meticensis codex, *Apostoli*. Scilicet alludit Augustinus ad epistolas Manichæi, quarum omnium exordium istud erat: *Manichæus Apostolus Jesu Christi*, &c. Ut dicitur in lib. 13. contra Faustum c. 4.

a MSS. octo, *nec tamen eos qui bibunt coinquinari arbitrantur*.

victus, caritati sermo, caritati habitus, caritati vultus aptatur; coitur in unam conspiraturque caritatem: hanc violare tamquam Deum nefas ducitur: huic si a quid resistit, expugnatur atque ejicitur; hanc si quid offendit, unum diem durare non sinitur. Sciunt ita commendatam esse à Christo & Apostolis, ut si hæc una desit, inania; si hæc adsit, plena sint omnia.

74. ISTIS, manichæi, si potestis, obsistite, istos intuemini, istos sine mendacio, si audetis, & cum contumelia nominatè: istorum jejuniis vestra jejunia, castitati castitatem, vestitum vestitui, epulas epulis, modestiam modestiæ, caritatem denique caritati, & quod res maximè postulat, præceptis præcepta conferte. Jam videbitis quid inter ostentationem & sinceritatem, inter viam rectam & errorem, inter fidem atque fallaciam, inter robur & tumorem, inter beatitudinem & miseriam, inter unitatem & concissionem, postremò quid inter superstitionis sirenas & portum religionis intersit.

75. Nolite mihi colligere professores nominis christiani, nec professionis suæ vim aut scientes aut exhibentes. Nolite consecrari turbas imperitorum, qui vel in ipsa vera religione superstitiosi sunt, vel ita libidinibus dediti, ut obliiti sint quid promiserint Deo. Novi multos esse sepulcrorum & picturarum adoratores: novi multos esse, qui luxuriosissimè super mortuos bibant, & epulas cadaveribus exhibentes, super sepultos se ipsos sepeliant, & voracitates ebrietatesque suas

a Ita in MSS. At in editis habetur, *si quis resistit, & mox, si quis offendit*.

CAPUT
XXXIV.
Ex malorum christianorum moribus non vituperandam Ecclesiam.

Sepulcrorum & picturarum adoratores.

suas deputent religioni. Novi multos esse, qui renuntiaverunt verbis huic sæculo, & se omnibus hujus sæculi molibus opprimi velint, oppressique lætentur. Nec mirum est in tanta copia populorum, quod non vobis desint quorum vita vituperata decipiatis incautos, & à catholica salute avertatis; cum in vestra à paucitate magnas patiamini angustias, dum à vobis exigitur vel unus ex iis quos electos vocatis, qui præcepta illa ipsa custodiat, quæ irrationabili superstitione defenditis. Sed & illa quàm vana sint, quàm noxia, quàm sacrilega, & quemadmodum à magna parte vestrum, atque adeo penè ab omnibus vobis non observentur, alio volumine ostendere institui.

76. Nunc vos illud admoneo, ut aliquando Ecclesiæ catholicæ maledicere desinatis, vituperando mores hominum, quos & ipsa condemnat, & quos quotidie tamquam malos filios corrigere studet. Sed quicumque illorum bona voluntate Deique auxilio corriguntur, quod amiserant peccando, poenitendo recuperant. Qui autem voluntate mala in pristinis vitiis perseverant, aut etiam addunt graviora prioribus, in agro quidem Domini sinuntur esse, & cum bonis seminibus crescere, sed veniet tempus quo zizania separentur. Aut si jam propter ipsum christianum nomen magis in palea quàm in spinis esse arbitrandi sunt, veniet etiam qui aream purget, & à frumentis paleam separet, & singulis partibus pro suo cuiusque merito, quod oportet, summa æquitate distribuat.

VOS

^a Editi præferunt, *paupertate*, excepto Bad. qui cum MSS. habet, *paucitate*.

77. VOS interea quid sævitis, quid excæcaminis studio partium? Quid tanti erroris longa defensione implicamini? Fruges in agro, frumenta in area quærite: apparebunt facillè, seseque offerent ipsa quærentibus. Quid nimis in purgamenta oculos intenditis? Quid ab optimi horti ubertate imperitos homines sepium asperitate terretis? Est certus aditus, quamvis paucioribus notus, quàm possit intrari, quem vos aut esse non creditis, aut invenire non vultis. Sunt in Ecclesia catholica innumera-biles fideles, qui hoc mundo non utantur, sunt qui utantur tamquam non utentes, ut ab Apostolo dicitur, quod illis temporibus jam probatum est, quibus ad idolorum cultum christiani cogebantur. Quot enim tunc à pecuniosi homines, quot patresfamilias rusticani, quot negotiatores, quot militares, quot primates urbium suarum, quo denique senatores, utriusque sexus, hæc omnia vana & temporalia relinquentes, quibus utique quamvis uterentur, non detinebantur, mortem pro salubri fide ac religione subierunt, demonstraveruntque infidelibus à se potius illa omnia, quàm se ab eis esse possessos.

78. Quid calumniamini, quod fideles jam baptisate renovati, procreare filios, & agros ac domos pecuniamque ullam possidere non debeant? Permittit hoc Paulus. Nam quod negari non potest, fidelibus scripsit: post multorum quippe vitiosorum enumerationem, qui regnum Dei non possidebunt: *Et hæc quidem fuistis, inquit, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in*

CAPUT XXXV. Conjugium & possessiones baptizatis etiam concessa per Apostolum.

1. Cor. 7. 31.

1. Cor. 6. 12.

no-

^a Sic Bad. & plerique MSS. At Er. Lov. & Arn. perniciosi.

nomine Domini Jesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Ablutos proculdubio, & sanctificatos nemo nisi fideles, & eos qui huic mundo renuntiaverint, intelligere audebit. Sed quoniam ostendit quibus scripserit, videamus utrum his illa permittat. Ita enim sequitur: *Omnia mihi licita sunt, sed non omnia expediunt: omnia mihi licita sunt, sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri, & venter escis, Deus autem & has & hunc destruet. Corpus autem non fornicationi, sed Domino, & Dominus corpori. Deus vero suscitavit Dominum, & nos quoque suscitabit per virtutem suam. An nescitis quoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi, efficiam membra meretricis? Absit. An nescitis, quoniam qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur? Erunt enim, inquit, duo in carne una. Qui autem adhæret Domino, unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum est Spiritus Sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri? Emi enim estis pretio magno; glorificate & portate Deum in corpore vestro.*

1. Cor. 7. 1. De quibus autem scripsistis mihi: Bonum est homini mulierem non tangere: propter incontinentiam autem unusquisque uxorem suam habeat, & unaquæque virum suum habeat. Uxori vir debitum reddat, similiter autem & uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Nolite fraudare invicem,
ni-

nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi: & iterum revertimini in idipsum, ne vos tentet satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum: sed unusquisque proprium habet donum ex Deo, alius quidem sic, alius verò sic.

79. Satisne vobis videtur Apostolus, & fortibus demonstrasse quid summum sit, & imbecillioribus permisisse quod proximum est? Nam non adtingere mulierem, summum ostendit esse, cum ait: *Vellem omnes homines esse sicut me ipsum.* Huic autem summo conjugalis castitas proxima est, ne homo fornicatione vastetur. Numquid propterea istos dixit adhuc fideles non esse, quia conjugibus uruntur? Quandoquidem hac castitate conjugii, & ex se invicem ipsos qui conjuncti sunt, si alter eorum fuerit infidelis, & eam quæ inde nascitur prolem sanctificari dixit. *Sanctificatus est enim, inquit, vir infidelis in muliere fidei, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem: alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt.* Quid obstrepitis pertinacia tantæ veritati? Quid lucem Scripturarum vanis umbris obnubilare conamini?

80. Nolite jam dicere, catechumenis licere uti conjugibus, fidelibus autem non licere; catechumenis licere habere pecuniam, fidelibus autem non licere. Nam & multi sunt qui utuntur tamquam non utentes. Et illo sacrosancto lavacro inchoatur innovatio novi hominis, ut proficiendo perficiatur, in aliis citius, in aliis tardius: à multis tamen proceditur in novam vitam, si quisquam non ini-

micè, sed diligenter intendat. Ipse quippe, sicut ait Apostolus, *etsi exterior homo noster corrumpitur, sed interior renovatur de die in diem.* Apostolus de die in diem interiorem hominem renovari dicit ut perficiatur, & vos à perfectione vultis incipiat. Quod utinam velitis: sed quæritis potius, non unde erigatis invalidos, sed unde fallatis incautos. Hoc enim non debuistis tanta dicere audacia, nec si vos in eis ipsis nugatoriis mandatis vestris perfectos esse constaret. Cùm verò noverit vestra conscientia eos quos in sectam vestram introducitis, cùm vobis familiarius jungi cœperint, multa inventuros quæ in vobis esse, cùm alios accusaretis, nemo suspicabatur; quæ tanta impudentia est, perfectionem in catholicis imbecillioribus quærere, ut inde imperitos avertas, & eam nullo modo apud te iis quos averteris exhibere? Sed ne quid in vos temerè jam videamur effundere, iste sit hujus voluminis modus, ut ad demonstranda præcepta vitæ vestræ, moresque memorabiles aliquando veniamus.

AD-

✻—————✻

ADMONITIO

IN LIBRUM

DE AGONE CHRISTIANO.

ADSCRIBENDUS iste liber anno Domini supra trecentimum aut nonagesimo sexto, aut nonagesimo septimo. Nam tertio loco positus in *Retractationum* libro secundo reperitur, inter illa Opuscula, quæ Augustinus post susceptum episcopatum (quod manus exeunte anno 395. indeptus est) prima confecit. Enimverò in capite 29. ubi christianos deterret atque avocatur à Donatistarum schismate, quod varias in partes discissum meritò fuisse observat, ut quomodo Christum dividere conatus erat, sic ipse à suis Donatus quotidiana concisione divideretur: illic tamen ad causam utilitatem non trahit, quod Prætextatum & Felicianum Donatistæ, utrumque propter scelera à se per celebri sententia concilii bagajensis ejectum, recepissent postea in suam communionem: tametsi isthæc receptio circa initium anni 397. contigerit. Neque verò parum id momenti habet ad roborandam opinionem, quam in 2. Tomi præfatione, cum de ætate Epistolæ 31. ad Paulinum scriptæ diceremus, liberam esse volumus de libris ad Simplicianum, quos referre solent ad annum 397. ut eos scilicet libros (quando quidem in *Retractationibus* ante Opus

TOM. I. HH de